

1980/81:144

Tisdagen den 19 maj

Kl. 15.00

1 § Förslag om ny statsminister

Anf. 1 TALMANNEN:

Det vid kammarens sammanträde i går avgivna förslaget att riksdagen till statsminister skall utse Thorbjörn Fälldin bordlades andra gången vid det sammanträde som hölls kl. 14.00 i dag. Riksdagens prövning av förslaget kan ske antingen vid det sammanträde vi nu börjat eller vid morgondagens sammanträde.

Kammaren beslöt att pröva förslaget om ny statsminister vid dagens sammanträde.

Anf. 2 OLOF PALME (s):

Herr talman! Vi socialdemokrater vill ha nyval. Vi vill ha nyval för att rensa luften efter den senaste månadens politiska taktikspel mellan de borgerliga partierna. Vi vill ha nyval, eftersom en sådan lösning står i god samklang med parlamentarismens principer.

De borgerliga partierna begärde väljarnas mandat för att bilda en trepartiregering. Nu har denna borgerliga trepartiregering fallit sönder. Då är det riktigt att väljarna skall få chansen att ge sin mening till känna om hur landets regering skall se ut. Det är synd att de borgerliga partierna är så rädda för att möta väljarna.

Vi socialdemokrater vill framför allt ha nyval därför att landet behöver en handlingskraftig regering, som kan föra Sverige ur den svåra politiska och ekonomiska kris vari vi befinner oss. Genom kravet på nyval visar vi socialdemokrater vår vilja att ta ansvar för landet.

Den regering som enligt det föreliggande förslaget skall bildas är alltför svag och alltför bräcklig, såväl när det gäller dess underlag i riksdagen som när det gäller dess allmänna trovärdighet, för att den skall kunna föra landet ur krisen. Därför kommer vi att rösta nej. Landet är värt en bättre och starkare regering i dessa svåra tider.

Tisdagen den
19 maj 1981

*Förslag om ny
statsminister*

Anf. 3 GÖSTA BOHMAN (m):

Herr talman! Centerpartiet och folkpartiet har, i strid med den tidigare trepartiregeringens utfästelser, träffat överenskommelse med socialdemokraterna om att bl. a. skjuta den nödvändiga marginalskatteformen på framtiden. De två partierna har därefter entydigt avvisat krav från vår sida på bl. a. marginalsattesänkningar redan 1982.

I anledning härav inlämnade moderata samlingspartiets företrädare i regeringen sina avskedsansökningar till statsministern på kvällen den 4 maj. Den 8 maj ingav statsministern sin och därmed hela regeringens avskedsansökan till talmannen. Regeringsfrågan har sedan prövats i konsultationer mellan talmannen och riksdagspartiernas ordförande.

Det föreligger en icke-socialistisk majoritet i Sveriges riksdag. I det läge som uppkom efter statsministerns avskedsansökan hade det enligt vår bestämda mening varit naturligt att bilda en ny icke-socialistisk trepartiregering. Centerpartiet och folkpartiet har emellertid bestämt avvisat denna möjlighet.

Enligt vår mening hade därmed ett nyval varit den logiska lösningen. Den nuvarande vallagen medger emellertid inte att extra val kan hållas inom rimlig tid, vilket vore önskvärt i lägen liknande dem som nu varit rådande. Att med anledning av en uppkommen situation genomföra ändringar i vallagen strider klart mot hävdvunnen svensk riksdagspraxis. De erfarenheter som nu vunnits motiverar därför en snabb översyn av gällande regler och förutsättningar för extra val.

För moderata samlingspartiet var det naturligt att söka klarlägga om centerpartiet och folkpartiet var beredda att på centrala områden fullfölja den politik om vilken enighet förelegat i trepartiregeringen. I ett brev till mig den 15 maj har centerpartiets ordförande Thorbjörn Fälldin å sina egna och folkpartiets ordförandes vägnar deklarerat sin avsikt att fullfölja inom trepartiregeringen träffade överenskommelser när det gäller bl. a. den ekonomiska politikens inriktning, sparåtgärder inom det statliga och kommunala området samt försvarspolitiken.

Mot denna bakgrund har moderata samlingspartiets riksdagsgrupp beslutat att icke rösta emot att det bildas en regering bestående av företrädare för centerpartiet och folkpartiet. Vi avser sålunda att lägga ner våra röster i den kommande voteringen. Ett aktivt stöd för den av talmannen föreslagna regeringsbildaren kan inte komma i fråga mot bakgrund av dessa två partiers skatteuppgörelse med socialdemokraterna och sedan de avvisat en ny icke-socialistisk trepartiregering.

Moderata samlingspartiet är nu ett oppositionsparti. Vi kommer att granska, väga och kritisera regeringens förslag enligt de regler som gäller här i riksdagen för förhållandet mellan regering och opposition.

Anf. 4 LARS WERNER (vpk):

Herr talman! För andra gången på mindre än tre år har de borgerliga trepartiregeringarna spruckit och tvingats avgå. De tre borgerliga partierna har visat sig oförmögna att hålla ihop trots en gemensam majoritet i

riksdagen. Än mindre har man lyckats föra en för folkflertalet och landet bra politik och föra landet ur den ekonomiska krisen. Ändå har detta, enligt de borgerliga regeringarnas egna uttalanden, varit deras huvuduppgift.

Krisens verkningar har stadigt förvärrats och kommer att medvetet förvärras ytterligare. Arbetslösheten kommer att öka kraftigt under hösten och vintern, löntagarnas reallöner kommer att fortsätta sjunka, inflationen kommer att öka samtidigt som statens finanser kommer att försämrats ytterligare.

Därför måste varje regeringskombination med de borgerliga partierna avvisas, eftersom de tre borgerliga partierna har förverkat väljarnas förtroende. Den senaste tidens turer och taktiska spel har därtill skapat misstro bland väljarna mot partier och partipolitik. Det vore därför, ur alla synpunkter, bäst med ett nyval.

Den nu föreslagna tvåpartiregeringen avser att grunda sin politik på 1979 och 1980 års regeringsdeklarationer, på det s. k. ekonomiska handlingsprogrammet från februari i år och på löften i centerledarens brev till högerledaren Bohman. Högerpolitiken fortsätter således, även om moderaterna står utanför regeringen. Moderaterna kommer nu att vara ett oppositionsparti, säger herr Bohman. Vi får under den närmaste tiden se hur mycket oppositionsparti man kommer att vara. Enligt egen utsago får man en förstärkt och avgörande makt i vissa fall över regeringens politik och hela existens. Detta menar vi kommunister är helt oacceptabelt.

Det är inte särskilt långsökt att allt fler börjar tala om regeringsmaktens förfall och gör jämförelser med C.G. Ekmans liberala minoritetsministär för 50 år sedan.

Kravet på nyval har vuxit, och flertalet människor i Sverige torde i dag önska ett nyval. Det torde också vara så, att en majoritet av riksdagens ledamöter innerst inne önskar ett nyval. Men av olika partitaktiska skäl, framför allt inom de borgerliga partierna, och av rädsla för att ett nyval skulle medföra en vänstermajoritet blir det inget nyval. Detta kan bara ytterligare öka människors misstro. De borgerliga partierna tar på sig ett stort ansvar, och detta skall de också vara medvetna om.

Det enda rimliga i nuläget vore ett nyval, där väljarna får uttala sig om politikens inriktning och om riksdagens sammansättning.

Väljarna borde i ett nyval få möjlighet att utse en vänstermajoritet, ur vilken en ny regering kan bildas -- en regering som bygger på lönarbetarnas rörelse, som bygger på krafter ur arbetarpartierna, ur arbetarnas och tjänstemännens fackliga organisationer, en regering som är beredd att angripa krisen och storfinansens makt, som bekämpar arbetslösheten och för en politik för full sysselsättning, som är beredd att vidta åtgärder mot inflationen och mot pris- och hyreshöjningarna, som säkrar löntagarnas reallöner och pensionärernas pensioner och som bygger ut den gemensamma sektorn och den sociala tryggheten.

Herr talman! Vpk:s riksdagsgrupp kommer att rösta nej till förslaget till statsminister därför att förslaget innebär att Thorbjörn Fälldin avser att ställa

Nr 144

Tisdagen den
19 maj 1981

*Förslag om ny
statsminister*

Tisdagen den
19 maj 1981

*Förslag om ny
statsminister*

sig i spetsen för en regering som kommer att fullfölja linjen från 1976, att vara en kampregering emot arbetarklassen.

Anf. 5 TALMANNEN:

Jag får erinra om att förslag om ny statsminister skall prövas av riksdagen genom omröstning.

Följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den som godkänner förslaget att till statsminister utses Thorbjörn Fälldin röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Röstar mer än hälften av riksdagens ledamöter nej har riksdagen förkastat förslaget.

Vid votering genom uppresning förklarades mindre än hälften av kammarens ledamöter ha röstat nej. Den omröstning med voteringsapparat som därefter företogs utföll med 102 ja och 174 nej. 62 ledamöter avstod från att rösta.

Riksdagen hade alltså utsett Thorbjörn Fälldin till statsminister.

2 § Anf. 6 TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista sätts justitieu-skottets betänkande 21 sist.

3 § Anmälades och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

1980/81:24 om radiotaltidningar m. m. (prop. 1980/81:164 och 166 samt del av prop. 1980/81:84)

Lagutskottets betänkanden

1980/81:23 om utsökningsbalk (prop. 1980/81:8, förs. 1980/81:8)

1980/81:24 om följdlagstiftning till utsökningsbalken (prop. 1980/81:84 delvis)

1980/81:25 om handräckningslag m. m. (prop. 1980/81:88)

1980/81:27 om ändring i lagen om dödande av förkommen handling (prop. 1980/81:172 och prop. 1980/81:84 delvis)

Utrikesutskottets betänkanden

1980/81:25 om Latinamerika

1980/81:27 om Nordiska ministerrådets allmänna budget för år 1982 m. m. (prop. 1980/81:182)

Kulturutskottets betänkande

1980/81:33 med anledning av förnyad behandling av proposition 1980/81:100 såvitt gäller anslaget Bidrag till regionala museer

Näringsutskottets betänkande

Nr 144

1980/81:67 med anledning av förnyad behandling av propositionerna
1980/81:100 och 1980/81:130 i vad avser mineralpolitik

Tisdagen den
19 maj 1981

4 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1980/81:2200 av *Erik Wärnberg m. fl.*

med anledning av proposition 1980/81:193 om vissa ändringar i kapitalbe-
skattningen

1980/81:2201 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av proposition 1980/81:194 om vissa ändringar i fråga om
mark- och konkurrensvillkoren för statliga bostadslån m. m.

1980/81:2202 av *Eivor Nilson*

med anledning av proposition 1980/81:195 om avveckling av Sölbackapro-
jektet

5 § Kammaren åtskildes kl. 15.16.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert